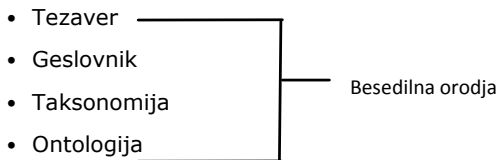

ORODJA ZA ISKANJE PO VSEBINI

24. maj 2015
2:13

Vrste orodij = orodja za opisovanje vsebine/ indeksiranje

- Klasifikacija - nebesedilno orodje

Klasifikacija

- Organizacija konceptov v razrede, ti so razdeljeni v podrazrede in tako dalje
- Klasifikacijska oznaka za vsak (pod)razred
- Oznake sestavljene iz alfanumeričnih znakov in/ali drugih simbolov (ločil)
- Jezikovno neodvisna - ker je sestavljena iz ne-povednih znakov- enako na vseh koncih sveta
- Primerna tudi za smiselno urejanje gradiva - največ uporabljana ravno za to
- Splošne : specialne (tematske) - splošna=UDK tematske= matematična, gozdarska (bolj specifična tudi v sestavi)
- Različne filozofske osnove, različna načela delitve razredov, različna načela razvrščanja razredov
- Zelo malo uporabljana za iskanje

Primeri splošnih klasifikacijskih sistemov

- [Univerzalna decimalna klasifikacija \(UDK\)](#) -
 - ✧ za potrebe opisa celotne znanstvene literature na svetu
 - ✧ Pisala na kartice
 - ✧ Opisovanje in iskane vsebine → Najbolj znane, UDK, Deweyeva in klasifikacija Kongresne knjižnice so uporabljane! Ostale bolj malo.
 - ✧ Univerzalna: jezikovno neodvisna(še vedno zahodno usmerjena), splošna
- [Deweyeva decimalna klasifikacija \(DDC\)](#)
 - ✧ Prva klasifikacija
 - ✧ Kako bi uredil gradivo na čimbolj primeren način
 - ✧ Ne označuje polic ampak knjige
 - ✧ Želim nekaj, kar bo omogočalo razvrščanje knjig po policah
 - ✧ Zelo anglo-ameriška!
- [Bliss: Bibliografska klasifikacija](#)
 - ✧ Bliss: ameriški knjižničar
 - ✧ Najbolj pogosto se uporablja v Angliji
 - ✧ Zelo jasna filozofska načela (od splošnega k specifičnemu)
 - ✧ 1935 - začetek
 - ✧ Prva izdaja 1953
 - ✧ Druga izdaja od 1977 in še izhaja (gre precej stran od originalnih Blissovih idej)
 - ✧ Nima 10 razredov..
- [Ranganathanova klasifikacija](#)
 - ✧ V približno enakem obdobju kot Blissova
 - ✧ Ranganathan: avtor 5 zakonov knjižnic.. ???
 - ✧ Colon clasification
 - ✧ Vsaka tema ima različne vidike
 - personality
 - ; matter-property
 - : energy
 - . space

- ' time

✧ Postkoordiniran sistem: Imamo sestavne dele, ki jih sestavljamo v opis vsebine.

- Klasifikacija Kongresne knjižnice

- ✧ Amerika!
- ✧ LCC (Library Congress Classification)
- ✧ Prva ustanova, ki je pošiljala računalniške zapise druge knjižnice
- ✧ Nima filozofske osnove
- ✧ Zelo ameriško usmerjenja

Uporaba

- Za razporejanje gradiva v prostem pristopu
- Za grupiranje spletnih virov - zelo omejeno!
- Za analize
- Za poizvedovanje
- **Naraščanje pomena zaradi večjezičnosti**

Taksonomije - Besedilni sistem

- Različni pomeni v različnih okoljih.
- Strukturiran slovar, ki služi predvsem kot orodje za **navigacijo za elektronske vire**
 - ✧ Praviloma **enostavnejše** od klasifikacijskih sistemov (in drugih); kategorije
 - ✧ Npr. [Yahoo](#) , Amazon,...

Geslovniki

- Kontroliran slovar (seznam gesel, Predmetnih oznak) in pravila za sestavljanje predmetnih nizov
- Izbiramo iz seznama
- Koncepti predstavljeni z besedo ali frazo
- Nizi za predstavljanje sestavljenih konceptov
- Predkoordiniran (lahko, ni nujno)
- Manj natančna pravila (glede na tezavre) glede:
 - ✧ Tvorbe izrazov
 - ✧ Odnosov med gesli

Primeri

- Geslovník Kongresne knjižnice (LCSH) - zelo podoben tezavru
- Medicinski geslovník (MeSH)
- Splošni slovenski geslovník
- Splošni geslovník COBISS.SI (osnova: Sears)
- V slo dolgo ni bilo geslovníka = starejši zapisi so slabši od novih

Tezaver

- Kontroliran slovar
- Natančno določena pravila tvorbe **deskriptorjev-> izbrani izrazi za opisovanje in iskanje**
- So pravila kako se zgradi tezaver
- Odnosi (relacije)
 - ✧ Ekvivalenčne Pozorni pri pisanju na izpitu!
 - ✧ Hierarhične
 - ✧ Asociativne

Stroga pravila

- En pomen za deskriptor (homonomi? - Žerjav (stroj), Žerjav (ptica))
- Za vsak pomen le en deskriptor

- Natančna pravila za tvorbo deskriptorjev in odnose (relacije) - ednina množina...
- Standardi (npr. ISO 2788)

Ekvivalenčna relacija/odnos enakovrednosti (UF - used for)

- Odnos med deskriptorjem in ne-deskriptorji
- Sinonimi
- Primer: avion - letalo (eden je deskriptor, ostalo so nedeskriptorji)

Hierarhična relacija/odnos nad- in podrejenosti (BT - Broader terms, NT - Narrower terms)

- Odnos deskriptorja in nadpomenke/podpomenke
- Primer: klobuki – cilindri (generični odnos)
Ljubljana - Prule (partitivni odnos - del nečesa)

Asociativna relacija/odnos sorodnosti - kakršenkoli drugačen odnos (RT - related terms)

- Druge pomenske povezave med deskriptorji
- Primer: vreme - meteorologija

Ontologija - tudi funkcionalne zahteve za bib. zapise

- Izhaja iz področja umetne inteligence
- Danes pomen širši: prikaz konceptov in odnosov med njimi
- 'posplošitev' tezavra - v tezavru so tri vrste odnosov, tukaj jih je neskončno

Kaj je še možno?

- Vključevanje uporabnikov (knjižnica 2.0)
- Sodelovalno gesljenje (social tagging)
- Uporabniške anotacije/ocene